

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : קיץ תשע"ט, 2019
מספר שאלון : 990201
היקף הבחינה : יחידת לימוד אחת

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

תקשורת המונים – יחידה אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים:

פרק ראשון	(10×4)	40 נקודות.
פרק שני	(10×4)	40 נקודות.
פרק שלישי	(10×2)	20 נקודות.

סה"כ: 100 נקודות.

- ג. חומר עזר מותר לשימוש: אין.

- ד. מלאו את הפרטים הבאים:

פרטי הנבחן:	פרטי מרכז ההשכלה:										
מספר הנבחן ברשימה: _____	שם המוסד: _____										
שם משפחה + פרטי: _____	שם היישוב: _____										
ת.ז. <table border="1"><tr><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td><td> </td></tr></table>											שם מרכז הבחינה: _____

שם המעריך: _____
ציון בחינה: _____

בהצלחה!

פרק ראשון - תקשורת ודמוקרטיה (40 נקודות)

יש לענות על 4 שאלות מבין השאלות 1-6 (ערך כל תשובה נכונה - 10 נקודות).

בשנת 2009 הוכתה עורכת תוכניות ערוץ 2, שירה מרגלית. שירה היא בתו של העיתונאי הבכיר דן מרגלית. באמצעי התקשורת פורסם כי פניה הושחתו באכזריות. באותה העת, פרסם אביה פרטים מתוך החקירה בזמן אמת, ואף הוסיף פרשנות.

1. א. הסבירו מהי אתיקה עיתונאית? (5 נק')

אתיקה עיתונאית היא מערכת הכללים והחוקים המוסריים, ששומרים על כבוד האדם ועל חירותו, מתחשבים בצנעת הפרט, שומרים על חיי האדם וסביבתו ושמו הטוב ומעדיפים אותם על פני השגת ידיעה עיתונאית ו/או פרסומה - כל עוד לא נעשתה עבירה על החוק מצדם.

ב. האם עבר דן מרגלית על חוקי האתיקה העיתונאית? נמקו תשובתכם. (5 נק')

דן מרגלית עבר על חוקי האתיקה העיתונאית, כאשר ניצל קשרים מקצועיים ובין-אישיים כדי לדווח על ידיעה הקשורה בתקיפת בתו. העבירה על האתיקה העיתונאית התבטאה בכך שעירב בין עניינים אישיים ומקצועיים ועשה בהם שימוש כדי לקדם חקירת משטרה בכיוון שנראה לו כנכון.

2. לתקשורת המונים מייחסים חמישה תפקידים עיקריים. הסבירו שני תפקידים שמילאה

התקשורת על פי הקטע המוצג. (10 נק')

א. סיקור הסביבה - נעשה סיקור סביבתי מקיף על ידי מסירת כל הפרטים בפרשה. ב. תיאום ופרשנות - התבצעה הצלבת מידע על ידי העיתונאי, וגם ניתנה פרשנות בהתאם. ג. המשכיות - הידיעה סוקרה בהרחבה וכל פרט בה נעשה בהמשכיות ובעקביות. ד. בידור - לא היה כל ממד של בידור בידיעה, אף שסוקרה בתחום הבידור. ה. גיוס - גיוס גלוי לא היה כאן. אמנם אביה של הקרבן היה מעורב בפרשה בשני כובעים, אך הוא הקפיד לומר שהוא איננו מגויס. גיוס סמוי - כמובן, אי אפשר להיות מנותק לחלוטין מפרשה שמסוקרת על ידך ובתך היא הקרבן.

3. א. הסבירו מהו "עניין ציבורי" ומהו "מעניין את הציבור". (5 נק')

עניין ציבורי הוא נושא שקשור לזכות הציבור לדעת. העניין שיש לציבור בעובדות שפורסמו ולציבור יש אינטרס לגיטימי לדעת עליו ותועלת בידיעתו, לשם גיבוש דעתו בעניינים ציבוריים ו/או לשם אורחות חיו. מעניין את הציבור הוא נושא שמעניין את הציבור אך לא בהכרח חשוב לתועלתו. יכול להכיל כל נושא שיש בו כדי לעניין אדם, ולו גם מטעמי סקרנות ויצר הרכילות.

ב. האם, לדעתכם, הפרסום כי פניה של שירה מרגלית הושחתו הוא "עניין ציבורי" או "מעניין את הציבור"? נמקו את דעתכם. (5 נק')

כל תשובה הגיונית ומנומקת על פי חומר הלימודים תתקבל.

4. ציינו והסבירו שתי הצדקות לחופש הביטוי. (10 נק')

א. אמצעי לבירור האמת. ב. כלי לביטוי הדמוקרטיה. ג. מימוש עצמי של הפרט והגשמתו העצמית. ד. כלי לביטוי יציבות חברתית.

5. האם בעידן של אינטרנט ורשתות חברתיות, ניתן לאכוף "צו איסור פרסום"?

האם לדעתכם, "צו איסור הפרסום" עדיין רלוונטי? (10 נק')

כיום, קשה מאוד עד בלתי אפשרי לאכוף צו איסור פרסום על אמצעי התקשורת המקוונת (אינטרנט, רשתות חברתיות, פורטלים ואתרי חדשות), אך בתקשורת המשודרת (טלוויזיה, רדיו) עדיין אפשר לאכוף את צו איסור הפרסום באמצעות הצנזור הראשי והלע"מ.

6. קיבלתם ידיעה חמה ממקור שלכם על אירוע בטחוני, שטרם הסתיים. מה תעשו? האם תדווחו על הידיעה? נמקו את תשובתכם. (10 נק')

כל תשובה הגיונית ומנומקת על פי חומר הלימודים תתקבל.

פרק שני (40 נקודות)

יש לענות על 4 שאלות מבין השאלות 7-13 (ערך כל תשובה נכונה - 10 נקודות)

7. אירוע מדיה

א. מהם המאפיינים של אירוע מדיה? (5 נק')

אירוע מדיה הוא אירוע מתוכנן, המושך סיקור בולט של כלי התקשורת, משודר בשידור חי בטלוויזיה ומושך קהל צופים גדול במיוחד. אלו אירועים נדירים יחסית, המרתקים את קהל הצופים ומאחדים אותו לקהילה אחת. על האירוע להיות מתוכנן מראש, מיקומו ידוע מראש וזמן שידורו ידוע מראש, ולכן יש לצופים זמן היערכות לצפייה.

ב. האם מסיבת עיתונאים היא אירוע מדיה? הסבירו ונמקו. (5 נק')

מסיבת עיתונאים היא אירוע מדיה אם היא עומדת בכללי ההגדרה של אירוע מדיה. למשל, מסיבת עיתונאים שמכנס ראש הממשלה או שר או שחקן כדורגל ידוע. האירוע משודר בשידור חי בזמן ידוע ובמיקום ידוע.

8. המצאת הדפוס

המצאת הדפוס נחשבת לאחת המהפכות ששינו את פני העולם. ציינו שלושה שינויים שנוצרו בעקבות המצאתו של הדפוס. (10 נק')

עלייה בביקוש ללימודי קרוא וכתוב, השכלה נרחבת לכל המעמדות, ירידה בכוחה של הכנסייה והתפשטות החילון, הדפסת ספרים בשפות בין לאומיות, יצירת שפה ספרותית אחידה, הופעת העיתונות, עליית רמת החיים הכוללת בעולם, סיום תקופת ימי הביניים, הופעת מהפכת המידע המודרנית.

9. חמשת המ"מים של התקשורת

לפניכם ידיעה קצרה, קראו אותה בעיון וענו על השאלות:

בידיעה שהגיעה אלינו מפי דובר המשטרה נמסר כי בשעות הבוקר המוקדמות דקר גבר את אשתו למוות בביתם שבסביון. כתבנו, שהגיע למקום הרצח, שמע מפי השכנים שבין בני הזוג התקיים סכסוך קשה וממושך. המשטרה עורכת מצוד אחר הבעל שנמלט מזירת (ממקום) האירוע.

א. מהם חמשת המ"מים של התקשורת? (5 נק')

1. מי מעורב במקרה?

2. מה קרה?

3. מתי זה קרה?

4. מקום - איפה זה קרה?

5. מדוע זה קרה?

ב. איך מופיע כל אחד מהם בידיעה? (5 נק')

1. גבר ואישה
2. הגבר דקר את אשתו
3. בשעות הבוקר המוקדמות
4. בביתם שבסביון
5. שכנים מספרים שהתקיים ביניהם סכסוך קשה וממושך

10. מפת התקשורת בישראל

ציינו שני הבדלים בין ערוץ ממלכתי-ציבורי לבין ערוצי כבלים ולווין. (10 נק')

1. ערוץ ממלכתי-ציבורי הוא בלתי תלוי בממשל ו/או בבעלי אינטרס כלכלי.
2. ערוץ ממלכתי ציבורי משדר תכנים לכלל הצופים, ואילו התכנים של ערוצי כבלים ולווין מנותבים על פי אינטרסים כלכליים.

11. תקשורת מחשבים ואינטרנט

הסבירו את הקושי המרכזי שעומד בפני עיתונאים וכתבים ברדיו ובטלוויזיה לעומת

התקשורת במדיה המקוונת בעבירות הנוגעות לצו איסור פרסום. (10 נק')

צו איסור פרסום קשה לאכיפה בתקשורת באינטרנט, משום שהתחום פרוץ. התקשורת באינטרנט היא חוצת גבולות מדינה, וגם לא כל כותב הוא עיתונאי, כך שהוא לא חייב לכתוב בהזדהות מלאה. העיתונות בארץ חייבת להימצא פיזית במרכז הממוקם בין תחומי המדינה, ואילו האינטרנט יכול להימצא ולהתבצע מכל נקודה בעולם - וחוקי המדינה בהתאם.

12. פרסומות

ציינו שתי דרכים שבהן משתמשים בפרסומות כדי להשפיע עלינו ולגרום לנו לרכוש

מוצרים. (10 נק')

- א. שימוש בסיסמאות. ב. שימוש במוזיקה ג. יצירת מסר חריג על ידי הפתעה ד. הומור
- ה. שימוש באנשים מפורסמים ו. שימוש בהגזמות ז. שימוש בפחד, איום. ח. הבאת עדות אישית. ט. שימוש ברמזים מיניים י. הבלטת הטבעיות והטבע. י"א. הדגשת החידוש. י"ב. פנייה ישירה לקהל. י"ג. הדגשת הפופולאריות ברמה העולמית.

13. מקורות המידע של העיתונות

דוברים והדלפות הם שניים ממקורות המידע של העיתונות. מה הדומה בין מקורות המידע האלה? מה ההבדל ביניהם? (10 נק')
הדומה: דוברים ומדליפים מעבירים את המידע ישירות לעיתונאים. הם שולטים באופן ניסוח המידע ומעדיפים להעבירו דרך נקודת המבט שלהם.
השונה: דוברים עובדים בשם הארגונים ומגנים עליהם בכל מחיר. הם עובדים באופן רשמי ותפקידם לעדכן את התקשורת במתרחש בארגון באופן שוטף. מדליפים מסכנים את תפקידם הרשמי בארגון, לעתים משלמים מחיר אישי כבד ופועלים נגד הארגון שבו הם עובדים.

מחקר

פרק שלישי (20 נקודות)

יש להשיב על 10 שאלות מבין השאלות 14-25.

הקיפו במעגל את התשובה הנכונה – "נכון" או "לא נכון" (ערך כל שאלה- 2 נק')

14. תפקידו של עורך חדשות הוא להבחין בין סוגי הידיעות ולשבצן בהתאם. נכון / לא נכון
15. צלמי עיתונות רשאים לצלם מפורסמים בבתייהם, כי זכות הציבור לדעת. נכון / לא נכון
16. על העיתונות הכתובה נאמר כי הפכה את העולם ל-"כפר גלובלי". נכון / לא נכון
17. הרייטינג מדרג את איכות תוכניות הטלוויזיה. נכון / לא נכון
18. ההבדל בין "כתב" ל-"שדר" הוא בסוג המדיה שבה הוא עובד. נכון / לא נכון
19. צנזורה צבאית היא הצנזורה היחידה שקיימת במדינת ישראל. נכון / לא נכון
20. במודל המעגלי בתקשורת הנמען הופך למוען. נכון / לא נכון
21. הקולנוע הוא לא מדיום של תקשורת המונים. נכון / לא נכון
22. גלישה באינטרנט מסוכנת לילדים כמו מפגש פנים אל פנים. נכון / לא נכון
23. מעמדו של העיתונאי נשחק בשל עליית תופעת הבלוגרים. נכון / לא נכון
24. עיתונאים ועורכים כפופים להחלטות דוברי ארגונים. נכון / לא נכון
25. "גיוס" הוא אחד מחמשת תפקידיה של התקשורת. נכון / לא נכון

בהצלחה!